

В. КОТОВ

Формування професійної майстерності майбутніх керівників дитячих танцювальних колективів під час хореографічної діяльності в курсі «Теорії та методики народного танцю»

УДК 378.016:793.31 (477)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ДИТЯЧИХ ТАНЦЮВАЛЬНИХ КОЛЕКТИВІВ ПІД ЧАС ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КУРСІ «ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАРОДНОГО ТАНЦЮ»

Володимир Котов

старший викладач кафедри музики і хореографії
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ Донецької області, Україна
shapoval40@bk.ru

Анотація. У статті висвітлено актуальну проблему сучасної мистецької педагогіки – широке залучення до професійної підготовки майбутніх фахівців хореографічних традицій різних народів світу. Звернення до цієї проблеми зумовлено низкою соціально-політичних подій в Україні, актуалізацією питань національного та інтернаціонального виховання, інтеграцією української освіти в європейський освітній простір, інтенсивним розвитком міжкультурної комунікації вітчизняного студентства з молоддю різних країн, що стає підвалинами оновлення вітчизняної мистецької освіти. Майбутні хореографи, які готуються до керування дитячими танцювальними колективами в педагогічних університетах, мають активно залучатися до створення власних постановок різних жанрів народного танцю. Це сприяє формуванню професійної компетентності та педагогічної майстерності майбутніх хореографів. Пропонується розробка грузинського танцю «Лезгинка» – спільна творча робота викладача й студентів, які здобувають вищу освіту в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (ОКР Бакалавр). Автор вважає актуальним опанування хореографічної культури різних народів світу для поліпшення міжкультурної комунікації молоді, залучення майбутніх фахівців до традицій різних народів світу, формування професійної майстерності керівників дитячих хореографічних колективів.

Ключові слова: професійна майстерність; майбутні хореографи; рухи грузинського танцю; лезгинка.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ДЕТСКИХ ТАНЦЕВАЛЬНЫХ КОЛЛЕКТИВОВ В ПРОЦЕССЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В КУРСЕ «ТЕОРИИ И МЕТОДИКИ НАРОДНОГО ТАНЦА»

Владимир Котов

старший преподаватель кафедры музыки и хореографии
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»
г. Славянск Донецкой области, Украина
shapoval40@bk.ru

Аннотация. Статья освещает актуальную проблему современной художественной педагогики – использование в профессиональной подготовке будущих специалистов хореографических традиций разных народов мира. Обращение к этой проблеме обусловлено рядом социально-политических событий в Украине, актуализацией вопросов национального и интернационального воспитания, интеграцией украинского образования в европейское пространство, интенсивным развитием межкультурной коммуникации отечественного студенчества с молодежью разных стран, что становится основой реформирования украинского художественного образования. Будущие хореографы, которые готовятся к руководству детскими танцевальными коллективами в педагогических университетах, должны активно привлекаться к созданию собственных постановок танцев разных народов. Это способствует формированию профессиональной компетентности и педагогического мастерства будущих хореографов. Автором предлагается разработка грузинского танца «Лезгинка» – совместная творческая работа преподавателя и студентов, получающих высшее образование в ГБУЗ «Донбасский государственный педагогический университет». Автор считает актуальным освоение хореографической культуры разных народов мира для улучшения межкультурной коммуникации молодежи, формирования профессионального мастерства руководителей детских хореографических коллективов.

Ключевые слова: профессиональное мастерство; будущие хореографы; движения грузинского танца; лезгинка.

FORMING PROFESSIONAL SKILLS OF THE PROSPECTIVE HEADS OF CHILDREN'S DANCE GROUPS DURING THE CHOREOGRAPHIC ACTIVITIES IN THE COURSE "FOLK DANCE THEORY AND METHODOLOGY"

Volodymyr Kotov

Senior Lecturer of Music and Choreography Department,
SHEE “Donbas State Pedagogical University”
Sloviansk, Donetsk region, Ukraine
shapoval40@bk.ru

Abstract. The article highlights the urgent problem of contemporary art pedagogy – involvement to training future professional choreographic traditions of different nations. Addressing to this problem is caused by a number of socio-political events in Ukraine, mainstreaming of national and international education, integration of Ukrainian education with the European educational space, intensive development of domestic students' intercultural communication with young people from different countries, which is the basis for updating national art education. Prospective choreographers, who are being training at pedagogical universities to manage children's dance groups, should actively be involved into creating their own productions of folk dance various genres. It promotes the formation of choreographers' professional competence and pedagogical skills.

The development of Georgian "Lezginka" is proposed – a joint creative work of the teacher and students who get higher education degree in SHEE “Donbass State Pedagogical University” (Bachelor's Degree). Development of the dance contains schematic drawings of

dance figures, it is recommended for use in forming choreographers' professional skills while studying the course "Folk Dance Theory and Methodology". The author admits that folklore material requires a cautious, respectful attitude. Therefore, modern folk stage dances are integrally to combine traditional choreographic manner with its new interpretations. The author believes the actual capture of different nations' choreographic culture improves intercultural youth communication; involves future professionals into the traditions of different nations; form professional skills of managers of children's dance groups. The author concluded that a dance always reflects consciousness of different nations; future choreographers should be aware of characteristic features of dances of different world nations so that on the basis of traditional dancing movements the original scenic works may be created; modern folk dances combine traditional choreographic features and their new interpretations.

Key words: professional skills; future choreographers; Georgian dance movements; lezginka.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Формування професійної майстерності майбутніх хореографів у педагогічному університеті – процес багатогранний, пов'язаний із різними аспектами професійної підготовки майбутнього фахівця, які вирішуються в процесі вивчення цілого комплексу спеціальних музично-хореографічних дисциплін: здобувачі вищої освіти опановують «Теорію і методику класичного танцю», «Теорію і методику народно-сценічного танцю», «Теорію і методику історико-побутового танцю», «Історію хореографічного мистецтва», «Мистецтво балетмейстера», «Методику роботи з дитячим хореографічним колективом», крім того, навчальним планом передбачено вивчення кількох спецкурсів.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної системи освіти значно актуалізувалися питання національного та інтернаціонального виховання і наразі особливого значення набувають дисципліни вищої школи, які надають змогу майбутнім фахівцям залучитися до традицій різних народів світу, створюють умови для інтеграції української освіти в європейський освітній простір, поліпшують міжкультурну комунікацію вітчизняного студентства з молоддю різних країн. Саме ці завдання виконує курс «Теорії та методики народного танцю», що його опановують здобувачі вищої освіти – майбутні керівники дитячих хореографічних колективів. До змісту курсу входить освоєння техніки, стилю і манери виконання основних танцювальних елементів танців народів світу, що передбачає занурення в культуру різних народів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Різним аспектам розвитку професійної майстерності майбутніх хореографів присвячені численні

сучасні дослідження (С. Акішев, Т. Баришнікова, О. Бурля, Ю. Гончаренко, Л. Каміна, В. Кирилюк, О. Мартиненко, Т. Сердюк, А. Тараканова та ін.). До того ж, чималий фонд наукових досліджень накопичений у галузі мистецтвознавства, що розробляє різні аспекти теорії й практики підготовки хореографа з народно-сценічного, класичного, сучасного танцю (праці А. Ваганової, Н. Базарової, В. Писарева, К. Василенка, В. Верховинця, А. Гуменюка та ін.).

Зазвичай поняття «майстерності» характеризує високу вправність у виконанні певного виду діяльності й передбачає наявність професійних знань, умінь, навичок [2, с. 88]. Педагогічна майстерність, на думку О. Рудницької, це професійна характеристика здатності педагога знаходити ефективні засоби впливу на учнів для досягнення освітнього ефекту. Науковець указує, що почасти педагогічну майстерність зводять до вмінь і навичок педагогічної техніки. Однак, це лише один із компонентів майстерності, що проявляється зовні. Учитель-майстер вигідно відрізняється від просто досвідченого вчителя не лише вміннями конструювати педагогічний процес, але й поєднанням глибоких знань та особистісних і професійних якостей. Досягнення найвищих педагогічних результатів завжди було пов'язане з подоланням професійної обмеженості, здатністю розглядати спеціальні питання з широких філософсько-методичних і соціально-культурних позицій. Адже специфіка педагогічної освіти передбачає опанування майбутніми фахівцями різнобічного кола гуманітарних наук, поглиблене вивчення конкретної галузі знань у контексті ознайомлення із загальнолюдською культурою, різними видами мистецтва, сучасними способами наукової діяльності в їх розмаїті [4, с. 11].

Відзначимо, що в процесі узагальнення науково-педагогічного досвіду накопичено цінні ідеї та підходи до наукового осмислення феномена педагогічної майстерності різних фахівців. Педагогічна майстерність хореографа, як влучно зазначає Н. Буль, – структурне утворення з численними елементами, багатопланове, багатоаспектне, поліфункціональне явище в педагогічній діяльності. Відповідаючи вимогам сьогодення, педагогічна майстерність хореографа є системоутворювальним фактором професійної підготовки майбутніх учителів до практичної діяльності [1].

Формування професійної майстерності майбутніх хореографів відбувається під час вивчення різних професійно зорієнтованих курсів.

Формулювання цілей статті. У межах статті висвітлити власний досвід формування професійної майстерності майбутніх керівників дитячих танцювальних колективів у курсі «Теорії і методики народного танцю» на прикладі опанування рухів грузинського танцю й розробки сценарного плану «Лезгинки».

Виклад основного матеріалу. Опанування майбутніми хореографами-педагогами танцювальної культури різних народів світу включає обов'язкове занурення в грузинську хореографію. Здобувачі вищої освіти мають усвідомити та опрацювати своєрідні й високо технічні рухи грузинських танців, які вимагають від виконавців справжньої майстерності, спритності й фізичної витривалості. Серед основних рухів грузинських чоловічих танців:

– «свла» – хода колом чи по прямій лінії, може бути темпераментною і стрімкою чи спокійною і плавною;

– «гасма» – своєрідні проковзування на місці на низьких півпальцях, по 6-й позиції; рух має декілька різновидів («сада сриала», «сарулі» – ковзання з викиданням ноги вперед на носок; «куслура» – з викиданням ноги на п'ятку тощо) і може сполучатися з боковими кроками, з викиданням ноги вперед та ін.;

– «чавкра» – удари ногою по підлозі п'яткою чи носком, з підстрибуванням на опорній нозі (різновиди руху: «сада» – проста, «гасхнілі» – відкрита);

– «бруні» – повороти на одній чи двох ногах, на пальцях та на півпальцях;

– рухи на колінах;

– рухи на пальцях: вистрибування на пальці однієї чи обох ніг, переступання на пальцях, біг, стрибки й обертання на пальцях (Пірует-інфо).

Танець «Лезгинка» – один із найвідоміших грузинських танців, свого роду – візитівка грузинської культури, бо він акумулював легенди і ритуали грузинського народу, костюми і прикраси, малюнок танцю, форми руху, особливі закони і пропорції поведінки в ньому; народну музику – багатство кавказьких народних мелодій; грузинські музичні інструменти з особливими багатовіковими традиціями виконавства тощо.

Наведемо сценарний план грузинської лезгинки – спільну роботу викладача і студентів, які здобувають вищу освіту в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (ОКР – Бакалавр). Розробка танцю вміщує схематичні малюнки танцювальних фігур, вона рекомендована для використання в процесі формування професійної майстерності майбутніх хореографів – здобувачів вищої освіти в педагогічних університетах, у викладанні курсу «Теорія і методика народного танцю».

Сценарний план грузинського танцю «Лезгинка»

Танець виконується чоловічою партією. За змістом – це змагання в спритності, прудкості, витривалості.

Музичний розмір: 6/8. Темп швидкий.

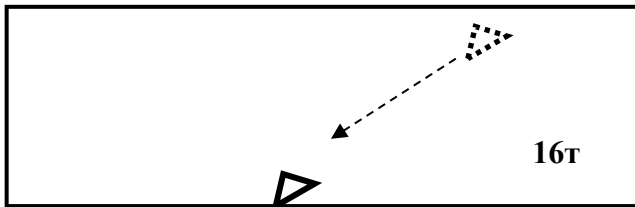

Рис. 1. Вихід танцю

Соліст вистрибує трьома підібраними кільцями. Потім падає на праве, на ліве коліно, подвійний поворот і робить вихід на праву ногу (2 рази).

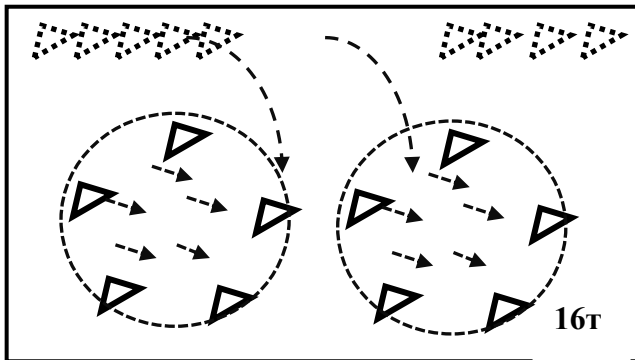

Рис. 2

Вихід інших учасників ковзаючим рухом, корпус вниз; на «раз, два» руки йдуть назад. На «три, чотири» ковзаючою ходою корпус випрямляється, руки піднімаються догори (рух виконується спочатку обличчям, другий раз – спиною). 16т.

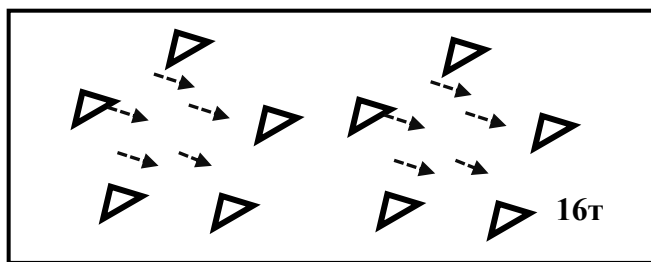

Рис. 3

У двох колах на місці роблять дві «чапри» і кільце (рух виконується 4 рази). 16 т.

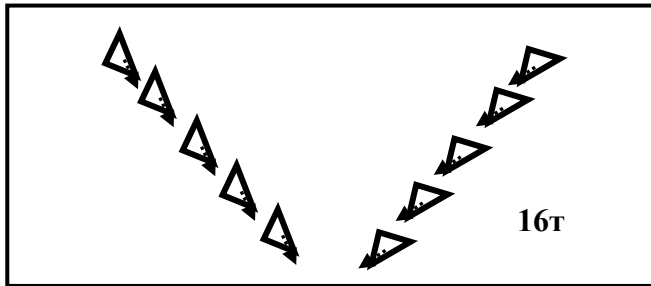

Рис. 4.

З двох кіл ковзаючим рухом (див. рис. 2) розходяться на дві діагоналі, в кінці роблять випад на праву ногу (правий бік), випад на ліву ногу (лівий бік). Відповідно викидаються вперед права чи ліва рука. 16т.

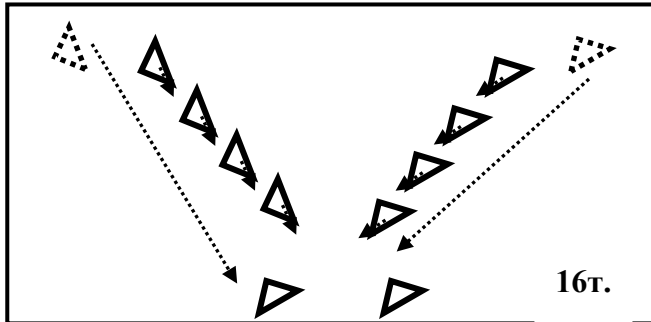

Рис. 5.

Два солісти по діагоналі роблять трюк вниз. Викид лівої, правої ніг вбік і поворот через спину. Трюк робиться 4 рази, потім соліст стає в позу. 16 т.

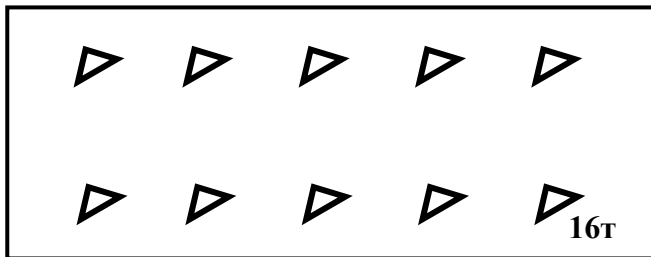

Рис. 6.

Потім ходою «свла» – підскоками розходяться на дві лінії. Руки на кожен такт притискаються до грудей і різко викидаються донизу, пальці рук розчепірені. 16 т.

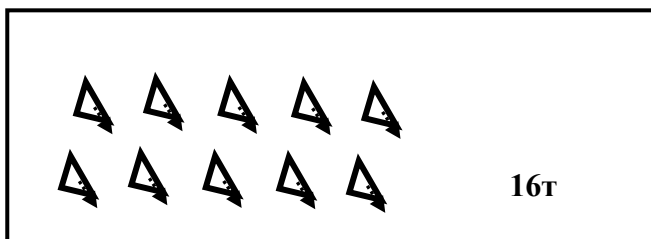

Рис. 7.

У епольмані (напівповороті) роблять два рази «гасму» з виносом п'яти лівої ноги. 16 т.

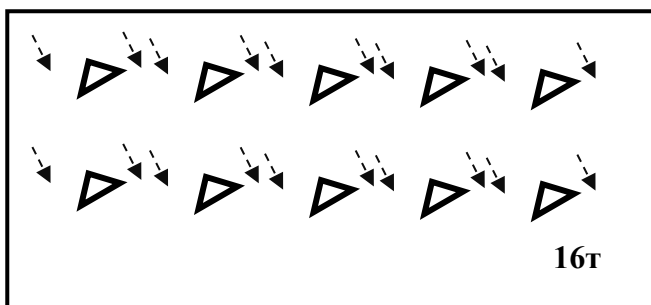

Рис. 8.

На місці роблять зіскок на дві ноги (на «раз»); на «два» зіскок на ліву ногу, на «три» ставлять праву ногу в сторону, спираючись на неї; відривають ліву ногу і вдаряють подушечкою. Руки на «раз, два» відкриваються в другу позицію; на «три, чотири» – ліва рука згинається в лікті, права залишається на місці (кисті рук

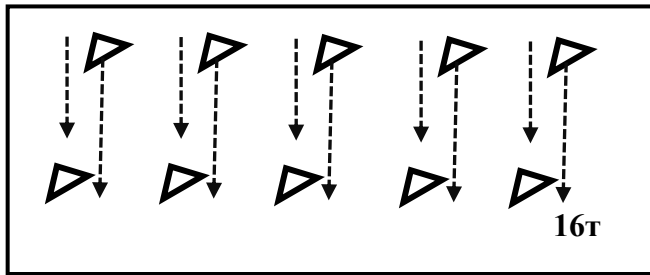

Рис. 9.

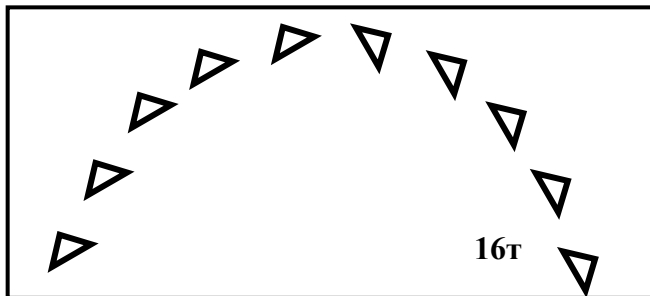

Рис. 10.

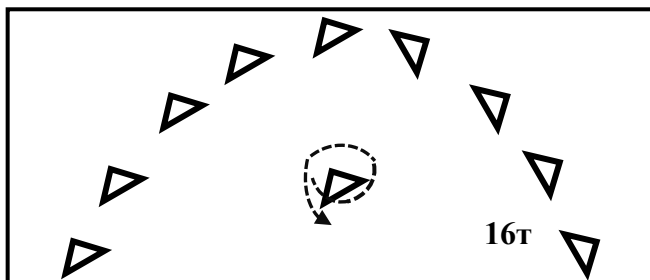

Рис. 11.

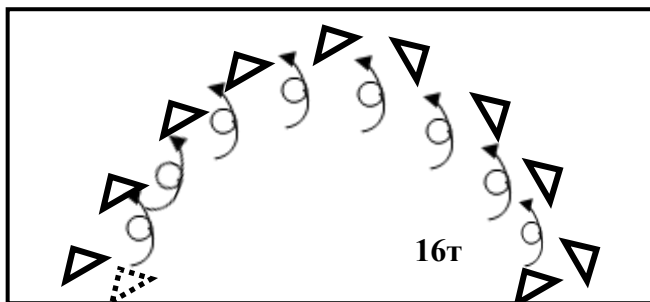

Рис. 12.

натягнуті, дивляться вниз). Рух робиться 4 рази в різні боки. 16 т. Потім робиться прочісування: перша лінія йде назад: руки назад, корпус вниз, а друга лінія виходить вперед: корпус рівний, руки вгору. Потім робиться все навпаки. Рух «свла» підскоками робиться 4 рази. 16 т.

Танцюристи з двох ліній розходяться на півколо ходою «свла», руки на «раз» притискають до грудей, на «два» – різко викидають вперед. 16 т.

Соліст виконує соло «Бруні» – поворот шляхом обертання навколо себе на місці, на пальцях правої ноги. Решта танцюристів сидять на правому коліні й плескають у долоні. 16 т.

Інший соліст виконує трюк – «шоне» на двох колінах. Ззаду антураж, змінною ходою вправо і вліво, з уколом правою і лівою ногою. 16 т.

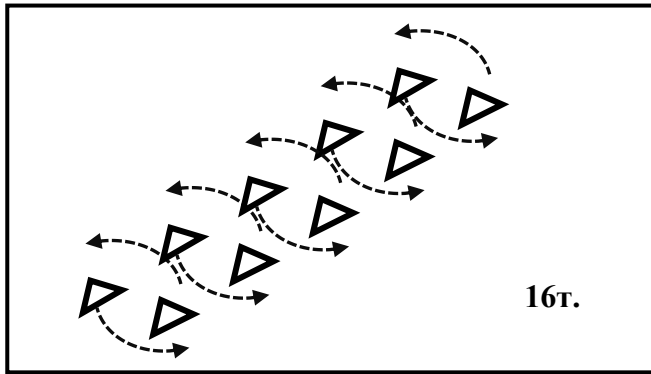

Рис. 13.

На 8 тактів з півкола підскоками шикуються в дві паралельні діагоналі і на наступні 8 тактів обходять один одного. 16 т.

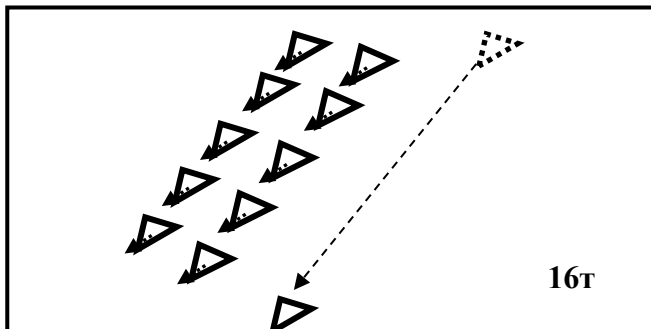

Рис. 14.

Дві діагоналі залишаються. Соліст по діагоналі робить трюк – дві «чапри» і «кільце». Трюк робиться три рази, на останні 4 такти соліст падає в прямий шпагат. 16 т.

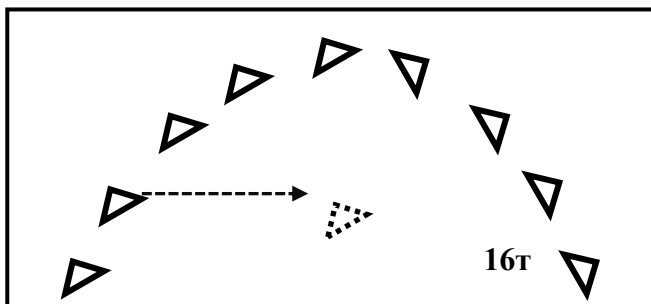

Рис. 15.

Наступний соліст виходить змінною ходою на пальцях обох ніг («свла») на середину сцени на 16 т. Потім відразу інший трюк – коліно, коліно і подвійний трюк в повітрі і так 4 рази. 16 т.

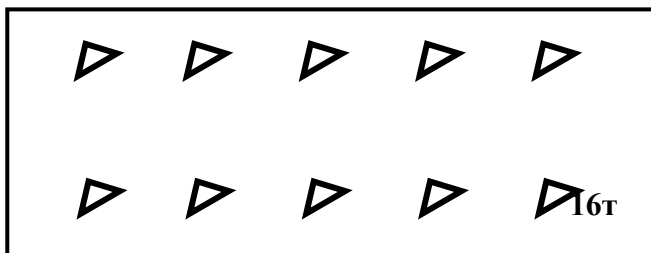
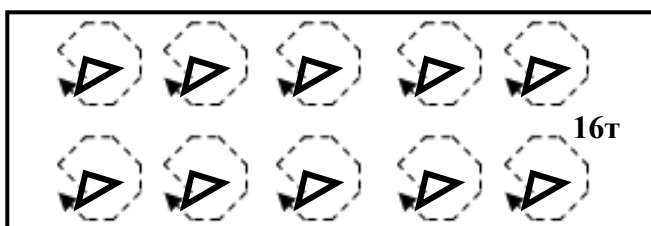

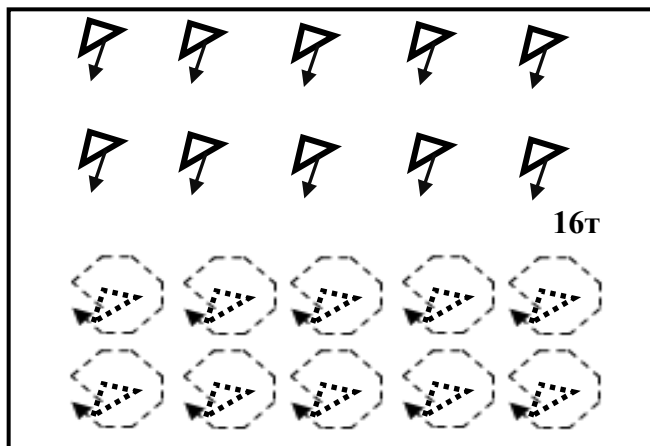
Рис.16.

З півкола всі учасники виходять в дві лінії ковзкою ходою. На «раз, два» корпус опускається вниз, руки назад; на «три, чотири» – корпус випрямляється, руки підіймаються вгору. Рух повторюється 4 рази.

У двох лініях роблять два рази «гасму» на 8 т. І на наступні 8 т. перемінною ходою повертаються навколо себе.

Рис. 17.

На 8 тактів рухаються вперед підскоками («свла»), потім на 8 тактів падають на праве, потім на ліве коліно з поворотом. За другим разом після повороту падають на два коліна. Фінал. Соліст попереду робить закладку з викидом ноги вгору. Після закладки падає на два коліна, руки назад.

Рис. 18.

Висновки. Усвідомлення змісту, вивчення хореографічної лексики та виконання танців різних народів стають одним із провідних чинників розвитку професійної майстерності майбутніх педагогів-хореографів. Підводячи підсумки, зазначимо:

1. Танець завжди виступає своєрідним мистецьким відображенням свідомості того чи того народу. Зміст танців, які відображують різноманітну життєву дійсність, є інформативно-пізнавальним, цікавим, корисним, доступним, сприятливим для залучення до традицій різних народів світу, розвитку міжкультурної комунікації та молоді різних країн.

2. Майбутній хореограф має усвідомити характерну лексику танців народів світу для того, щоб потім, на основі традиційного танцювального руху, створювати власні сценічні твори.

3. Фольклорний матеріал потребує обережного, шанобливого ставлення. Тому сучасні народно-сценічні танці мають органічно поєднувати традиційну хореографічну лексику з новими її інтерпретаціями.

Усе це стає основою розвитку професійної майстерності керівників дитячих хореографічних колективів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буль Н. С. Психолого-педагогічні особливості професійної майстерності хореографа [Електронний ресурс] / Н. С. Буль. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/739/94/>
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Пирует-Инфо. Грузинский народный танец [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://piruet.info/index/gruzinskij_narodnyj_tanec/0-67. – Загл. с экрана.

Формування професійної майстерності майбутніх керівників дитячих танцювальних колективів під час хореографічної діяльності в курсі «Теорії та методики народного танцю»

4. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : навч. посібн. / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2005. – 360 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bul, N. S. *Psyholoho-pedahhichni osoblyvosti profesiinoi maisternosti khoreohrafa [Psychological and pedagogical features of the choreographer's professional skills]* Retrieved from: <http://vuzlib.com/content/view/739/94/> [in Ukrainian].

2. Honcharenko, S. (1997). *Ukraiinskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical vocabulary]* Kyiv : Lybid [in Ukrainian].

3. Piruet-Info. *Gruzinskij narodnyi tanets [Georgian folk dance]* Retrieved from : http://piruet.info/index/gruzinskij_narodnyj_tanec/0-67. [in Russian].

4. Rudnytska, O. P. (2005). *Pedahohika [Pedagogics]* Ternopil : Bohdan [in Ukrainian].